

Marno János

Tátogás, írásjegy, sikoly, ugatás, hangyahús

1956. július 16.

A Zöldkereszt üvegkazettás ajtaja
előtt várakozik az ötvenes férfi,
nincs semmije, csak egy lyuk a nyakán,
meg az ing alatt a bordák, hús híján.
Későn esteledik, nyár van, későre jár.
Hús az asztalon sincs, ha a hangyát
fekete morzsának tekintem, amit
amúgy is cipelni látszik, vagy fekvő
„g”^{*} betűnek, a régi Géczy János nyomán.
Nővérem sikolyára bolydul fel
az ágyába bújni készülő család,
én még nem, én a nővérem sarkában
somfordálok. Fülemben a sikolya
álmomból riadva is ugyanolyan.
Mi változunk, a hangok beíródnak.
Csakhogy az ajtóban tornyosuló
alaknak semmi hang nem jön ki a száján.
Legalább ugatna, mint a süketnémák.
Mint a csípőficamos takarító
vénlány, az Anna, ő a szájába
mutogató ujjal formázza mintegy
az ugatását írásjegyekre váltva.
Apámat elalvás előtt még székbe
ültetjük, hogy éppen csak belessünk
a nyakán ütött sötétvörös lyukba.

* Géczy János kb. 40 évvel ezelőtt megjelent képversére gondolok, ami egy kis g betű előredöntésével valóban egy hangya életszerű alakjává változott.

A különbség mivolta

[TANULMÁNYVERS]

Javában élt még, keléskor fél órát
ülve az ágya szélén, türelmesen,
míg váladéka üledékét föl nem
köhögte a nyakán tátogó lyuk
körbeporcosodott peremére,
halványkék hálóingben, s a kezében
hatalmas törőlkendő, vászonból.
Fél órát mondtam? Vagy másfelet kellett
volna, ha figyelmemet nem vonja
hirtelen magára saját megvetett
ágyam, melyben már aludnom illene.
És az csak úgy menne? Reggel van, fél hét,
ő ilyenkor ébredt, amikor élt még,
térdét mintha Goya festette volna
meg, valamint combját s a lábszárát is.
Talpig lesüllyedt bokáját. Amit
abszolút fölöslegesen hoztam itt
szóba, fölöslegesen dacolva
a kevesebb több volna bölcsellemmel.
Lerágott csont az ember, mire fel-
tápázkodik a nadrágjába bújva,
és hálóingét a fején áthúzva
zihál, üres tekintete úgyszólván
a csukott ablaktáblák üvegéhez
tapad. Tegnap ilyenkor az üveg
mintha még bepárasodott volna, most
áttetsző marad, semmi akadály
a tisztánlátásnak. Nem is az a gond,
gondolja magában, hogy ezúttal
inkább a halálán van, mint tegnap volt,
bár szemre hasonlóan, a gond apróbb
különbségben rejlik; olyan apróban,
ami ujjal kitapinthatatlan,
mivel a figyelmet magára vonja
az ujjbegyben áramló vér lüktető
irama. Vagy tovairamló *volta*.

Pilinszky és a hűgom

[a tények elszabadulása]

Rossz napom volt ma, pocscék, hogy
Pilinszky szavával éljek, noha
versében nem találkoztam e szóval talán soha.
Mért gondolom hát, hogy illik a beszédéhez?
Mert álmomban ott úszott el előttem
egy uszodányi poccsolyában, inkább
kutyauzásban, mint mellben? Mit
tettem volna, mondd, a helyében? Mondom
most meg Kosztolányit mímelve, ha
nem kérdőre vonva. Mit? A hűgomat
megpillantva, mert töredék másodperc múlva
ő bukkant fel, ellenirányból, a Pilinszkyvel
szemben. Az első sávban, nekem. Ott
ültem a sárgásfehér rácson, a medenceszélén,
törökülésben, üresedésre várva, mint
akinek az üresedés mindenben az álma.
Akkor ráébredtem álmomban, hogy mind a ketten
halva úsznak, azaz holtan, kutyában
az egyik, a másik inkább mellben. Vártam,
hogy mindjárt megőrülnek egymásnak,
mint régi ismerősök, nálam közelibbek,
de semmi nem történt ilyen, közömbösen
haladtak el egymás mellett, konok
tekintettel. Pocscék volt így látnom őket,
szakadozott a kép is, mint a szívem,
meg kezdtem borzongani a mozdulatlan,
pállott levegőben, a klór a torkomat
marta, bántam, hogy idevetődtem, a partra.
A sávok mind teltebben és teltebben
préselték kifelé a poccsolyából a langyuló
vizet, a hűgom egyre sebesebben hasított
oda-vissza, el a halfehér és halszürke
Pilinszky mellett, a hűgomból ragadozó lett,
étvágytalan ragadozó, mely attól szenved,
hogy a prédájában pislákol az élet.
Nyomasztott a tudat, hogy álmomban még élek.
Nem így terveztem hajnalban. Nem álltam
az ablakban, hogy megcsodáljam, az égben
miképpen vet ma is véget a bálnak a Nap,
s a kocsisok vagy taxisok miket kiabálnak,

és mit szólnak ehhez az előkelőségek,
ellenben nézhettem volna itt szemközt
a felállványozott s behálózott irodaházat,
hogy meddig bírja cérnával a hálózat
a jeges áprilisi szellőkéseket. Szakadt
az ég is vízszintesen majdnem, magából
az égbolttól azonban szinte semmit sem
észleltem. Ágyba szöktem, mint egy tolvaj,
lopva összekuporodtam, s a falnak fordulva
felkönyököltem, hogy álomba zuhanva könnyen
menjen az elalvás, idegizgalmaktól
szabadultan, pillangó képében. Elég
volt, gyerek, az időpocsékolásból, ezt még
a második félév első felében hallottam a más-más-
fél mázsás Efraim atyától, a pillangó
után kevéssel, minthogy ott ért az álom
máskor egy pilleágyon a virágágyások
háromszögében, hol egy sikoly riasztott a házból,
hol halott húgom égette testét a pincefödémén.
Vagy elszabadult a pokol, s a sok hallomásból
mindössze ez a maréknyi törmelék maradt
veszteg az elmémben. De hát mutass nekem
egy embert, mondtam a vasútállomás
felé haladtomban magamban, aki maga
képes még ébren biztonságba helyezni
magát az ágyában. Mentem a langy szélben
a városka széle felé, és minden nyitott
ablakból a *felkelő nap háza* harsogott
az *Animalstól*. Mintha hangsebességgel
haladtam volna. És nem vonszoltam magam, mint ma.
Ma felkönyökölve kell maradnom, míg
magába nem nyel az álom, különben
verheted a fejedet a falba, hogy elájulj.
Ingujjban alszol, alul szellőzködöl, a
kátránygőz a gyomorszájadba hatol, nincs nap,
hogy ne aszfaltoznák újra erre az utat,
szandálad egyszer-egyszer bele is ragad,
de hát, Istenem, csak ennél pocékabb
kaland ne érjen abban az álomban, melyből
senki nem ébreszt fel többet. A sarkon
ott a *Buborék*, a gyerekeknek szánt tan-
uszoda, ha zárva találnád, az bosszantana.